

Včely loupeživé.

Napsal

Alois Thuma,

učitel včelařství na střední hospodářské škole
v Chrudimi.

V JIČÍNĚ.

Tiskem F. Návesníka. — Nákladem spisovatele.

1898.

Předmluva.

Nabyv přesvědčení, jak velikých škod způsobily již včely loupeživé mnohým včelařům, předsevzal jsem si, obšírněji o jich zhoubném řádění v tomto spisku promluvit, abych tak mnohého začátečníka upozornil, jak možno toto zlo předejítí aneb jemu se uvarovati.

Použil jsem k vyličení tomuto mimo vlastní zkušenost též poučných pojednání z péra našich vynikajících mistrů včelařských, jako je náš velemistr Dr. J. Drierzon, baron Berlepš, Vogel, S. Jarkovský, Pytra, J. Materna a více jiných.

Rukopis spisečku dal jsem k posouzení též svému milému příteli a příznivci Důst. panu P. J. Kebrlovi, předsedovi ústřední včelařské jednoty, kterýž mi jej navrátíl s tímto přípisem: „Čtený příteli! Pročetl jsem zasláné pojednání „o včelách loupeživých“ a souhlasím se zásadami tam vyslovenými; budou mítí ze čtení jeho užitek nejen začátečníci, ale i včelaři pokročilejší, protože se tam o mnohých jiných zajímavých věcech pojednává.“ -- Pokynů

v dopise tom k doplnění pojednání toho velmi rád a s povděkem jsem použil a přál bych sobě ze srdce, aby spisek tento mezi včelaři českými hojného došel rozšíření a pilně byl čten, neboť jen tím bude vyplněna vroucí touha má.

Priznivcům včelařství hojného zdaru přeje

všech upřímný přítel

Alois Chuma.

Ú V O D.

Největším zlem ve včelaření praktickém jest bez odporu loupeživost včel.

Mnohé přehmaty a vady, kterýchž se začátečníci tak často dopouštějí, bývají příčinou, že včely jimi pěstované stávají se obětí loupeživosti včel cizích, kteréž také zlodějkami nazýváme.

Přijdeme-li do některé obce, ohlížime se tu marně po nějakém řádně zařízeném včelníku neb aspoň po několika včelami osazených a v zákoutí zahrádky postavených úlech. A spatříme-li tu a tam přece nějaký včelník a prohlédneme-li jej, často seznáme, že jsou v něm úly jen prázdné bez včel. Ptáme-li se tu po příčině, proč nejsou nyní včelami osazeny, dostáváme obyčejně za odpověď: „Měl jsem několik včelstev, ale ty mi zašly, ani nevím jak a proč. Zkrátka, mně včely nesvědčí.“ — Pátráme-li blíže po příčinách, shledáme, že u rolníků těch panují posud mnohé předsudky a pověry, na základě kterých včelaření nechávají.

Ze všeho vysvítá, že tam včely zahynuly jen následkem nevědomosti, netečnosti a nevšímavosti včelaře samého. Nejčastěji zanikají včely loupeživostí včel sousedních.

Smutné to úkazy, nad kterými opravdový včelař musí žasnouti. Málo který včelař přizná se, že byl zhoubou svých vlastních včel sám vinen.

Svou neznalost omlouvá pak všelikým způsobem.

Nebude zajisté na škodu, když se obsírněji o některých příčinách loupeživosti té zmíníme a tak mnohého od podobných vad a škod ve včelaření praktickém zachráníme a tím jej též ku horlivějšímu pěstování včel povzbudíme.

I.

V čem záleží loupeživost včel ?

Odpověď leží na snadě ve známém přísloví: „Příležitost dělá zloděje.“

Nejlépe poučí nás o pravdivosti těchto slov následující příklad: Není to vzácným zjevem, že si včelař uschová pro domácí potřebu hrnec medu v komoře nebo ve světnici a zapomene jej buď přikryti neb obvázati, aniž by při tom co zlého tušil. Po několika hodinách nebo dnech zpozoruje ten dobrý muž, že u jeho včelníku nastal pojednou nápadně čilý život. — Radostně pohlíží po nějaký čas na to živé hemžení se včel před jednotlivými úly. Konečně probudí se v něm přece zlé tušení. Zpozoroval, že jeho pilné včely houfně kolem rohu domku jeho rychle odlétají a tímž směrem odtud do úlu spěchají. Sleduje jich počínání dále a shledá, že včely hrnou se

všecky úprkem do okna jeho světnice, v níž před krátkou dobou hrnec s medem byl postavil. Jaký to pohled! Jaké překvapení!

Spěchá honem do světnice, aby se přesvědčil, co se tu děje. Zde vidí celé mračno bzučících včel poletovati nad hrncem. — Jindy, sotva mu včela kolem hlavy zabzučela, utíkal, aby ho nebodla, nyní však srdnatě sahá po hrnci včelami obklopeném. A co spatří? Hrnec je až na dno vyprázdněn. Nezůstalo v něm medu ani kapka. Přiskočí k uzavřenému oknu, aby se přesvědčil, kudy se na med včely dostaly, a tu sezná, že se v jedné prasklé tabuli okna nalézá malá skulina, kteráž tvořila průchod slídivým včelám k uschovanému medu, ježž si odtud v krátké době odnesly.

Z tohoto již případu nabývá každý včelař nezvratné přesvědčení, že nestaly se tu včely zmíněné loupežkami neb zlodějkami z povolání neb z hladu, jak mnozí se mylně domnívají, nýbrž že odnášejí med do úlů z těch pramenů, ze kterých se jim k tomu příležitost beze vší překážky naskytá. Jeví se tu touha po medu jen jako přirozený pud, na základě jehož včela vyhledává sladký nektar nejen v květech přemnoha rostlin, ale i tam, kde vůní sladín jsou lákány; vnikají tudíž i do špatně chráněných úlů. — Posuzujeme-li z tohoto stanoviska včelu, nemůžeme touhu její po medu a sladínách nazvati loupežením neb zlodějstvím. Každou sladínu, kterou ve svém okolí nalézají, považují za svůj privátní majetek.

Samo zřejmo, že včely za jasného jarního dne, pokud ještě ani jediná rostlina neposkytuje jim nektaru, aneb za podzimního dne, kdy pastva již dávno ukončena, slídí po sladínách jakýchkoliv. Dotírají do cukrovarů, do továren na cukrovinky a likéry, dorážejí o trzích na cukrářské zboží na krámech a pod.

Staří včelaři říkávali ne nadarmo, že zlodějství včel rádí nejvíce v tu dobu, kdy se oves seje, aneb kdy se seče.

Pravidelně však touží snaživé včely vždy v první řadě jen po nektaru květovém, a teprv když tohoto v přírodě postrádají, vyhledávají jiné sladiny.

Že tomu tak jest, dosvědčuje nám ta okolnost, že za hojné snůšky si včely medu neb plástu medového poblíž úlů položeného po kolik hodin hrubě ani nevšimnou. — Necháme-li však med v plástu ležeti blíž úlů po ukončené pastvě neb záhy z jara před počtím pastvy, tu pustí se do něho a v několika minutách jest mračnem včel obsypán a vyprázdňen.

Velice zřídka objeví se loupeživost včel v čas hojné snůšky. A poněvadž mají v čas hojné snůšky všechny včely stejný čich, nelze tak snadno poznati, že ten který úl je cizími včelami, tak zvanými zlodějkami, přepaden a oloupen. Je to tak zvané tajné loupežení. Mezi včelami jest vždy dosti mlsalek neboli slídilek. Z mlsalek neboli slídilek povstává pak znenáhla loupeživost záhubná.

Podají-li se několika včelám vuiknouti

do cizího úlu a odtud něco medu vynésti a s touto kořistí do vlastního úlu přelétnouti, kde již na letáku počnou vesele bzučeti, aby i ostatním družkám s nálezem svým se pochlubily, nastane ihned čilý život v úle celém.

V několika minutách žene se za těmito větší počet včel a napadají ohrožený úl, rychle a směle odnášejí odtud zásoby medu, a to tak dlouho, až je úl na dobro vydrancován. Napadené včelstvo omámní se tak, že se už ani nebrání, ano pomáhá vlastní svůj med z úlu vynášeti a do úlu loupeživých včel odnášeti.

Podají-li se zlodějkám jeden úl vydrancovati, vrhají se tím směleji na ostatní včelstva.

Silné včelstvo dovede proti loupežkám samo se ubrániti, zvláště když mu včelař záhy ku pomoci přispěje.

Jest jisto, že nevinné včely přirozenému svému pudu hovicí nám jen tenkrátě škodu způsobí, když jim sám včelař k tomu příležitost poskytne svou nevědomostí nebo nevšímavostí.

II.

Čím dáváme včelám příležitost k loupežení ?

Včelař dává podnět k loupežení bezprostředně tím, že včelám ponechává v úle veliké letáky a tyto na jaře neb na podzim přiměřeně nezoužuje, trpí-li i mimo letáky na úle trhliny a otvory ve stěnách nebo

na dně; krmí-li včely teplým, tekutým medem před polednem; když při krmení buď dvířka neb stěny úlů medem pokape neb potřísni a tato místa hned neutře neb pískem nebo popelem neposype; když na letáku trubce zamačkává a vytrysknuvší obsah z jich těla hned neodstraní; když za parného dne kolem poledne medové plásty z úlu vyndává a při otvírání úlu včely příliš podkuřuje, čímž včely jsouce zmámeny, zmateně sem a tam se rozlízají; když často a bez příčiny podstatné otvírá úl a dílo rozebírá, když na polo vyprázdněné úly po vymřelých včelách ve včelníku nechá státi a když i plásty prázdné neb s pelem porůznu ve včelníku nechá povalovati.

Přírozeným následkem celé řady vad a hříchů včelařských jsou obyčejně slabá neb osiřelá včelstva.

Pokud budou naši hospodáři pěstovati včely v úlech nedostatečně upravených, pokud budou jen držiteli včel a nebudou si všimati jich života po celý rok, potud budeme slýchati nářek na řádění včel loupeživých.

Mnoho rojů je často zkázou včelařství.

Rozmnožujmež včelstva jen mírně, a rozdělme si je na včelstva pro další chov spůsobilá a na včelstva pro zásobování medu. Tomu však držitelé včel nikterak nechť rozuměti. Když se jim včely aspoň dvakrát za léto nerojí, vrtí hlavou, nejsou spokojeni. Usadí v letě každý roj, ať je silný nebo slabý, a ponechají včely jich

osudu až do podzimu. Roje ty jsou po celé léto, jak říkáme, na svůj krejcar živý.

Když je pastva na dobro již ukončena, pak teprve počne se mnohý po opuštěných těch roječkách ohlížeti.

Včelstva, která dala aspoň dva roje za léto a druhoroje, jsou nyní zesláblá počtem, mají však mladé matky, které by záhy z jara hojně plodu nakladly, živoří, když si jich nikdo nevšimne a zimu málo kdy přečkají šťastně dílem pro nedostatek potravy, dílem že jsouce na počet slabý, nemohou se dostatečně zahřáti, a proto hynou.

Kdybychom takovéto roje neb vyrojená včelstva již v létě, jakmile jsme je do vystrojeného úlu usadili, pečlivě medem neb rozředěným cukrem krmili, sesílily by ještě před zazimováním, měly by mladé matky a mladé včelstvo, které snadněji tuhé zimě odolá, než upracované v létě vylíhlé včely. Mladá matka by počala záhy z jara plod nasazovati. Takto z jara sesílená včelstva snesou pak hojnost medu a přináší včelaři značný užitek. Roje, zvláště druhoroje, staví většinou plásty jen s dělníci buňkami. U včelstev, které daly během léta jeden až dva roje, musíme k tomu přihlížeti, aby v jich úle nezůstaly staré, černé plásty. Tyto hledíme nahraditi novými plásty dělníci, na jaře pak v nedostatku těchto umělými mezistěnami.

Nemá-li některé včelstvo na podzim dostatečnou zásobu potravy ku přezimování, nesmíme je v tu dobu již krmiti rozředěným

medem, nýbrž dejme jim buď med v plástech zavíčkovaný neb několik kg kandisu v horké vodě pohrouzeného. Toto krmivo může se jim dáti do květinového hrnce neb do skleněného zvouce tak, aby k opocenímu kandisu měly včely zdola z plodiště přístup, a aby se kandis stále znovu opocoval. — Aby včely vrchní vrstvu lehce olizovati mohly, přidáme k němu navlhčenou houbu. Nádoby tyto obalíme nebo přikryjeme rohožkou nebo slámou, když jsme dříve okraje svrchu zalepili hlinou. Vyprázdu-li včely tyto zásoby, mohou i v čas tuhé zimy býti doplněny novou zásobou kandisu.

Včely jsou po celý rok velmi střídme, zvláště v době zimní, a proto nemusíme se obávat, že zásoby ty rychle vyhltají. Co jsme včelám na podzim přidali, toho nemusíme želeť, neboť nám to včely snůškou jarní opět hojně nahradí.

Zkušenost nás naučila, že silná včelstva poměrně méně medu a potravy vůbec za dobu zimní ztráví, než včelstva slabá, neboť prvnější se snáze zahřívají, než tato, a tudíž nespotřebují ku zahřátí tolik medu.

Mnozí včelaři přezimují z pravidla jen slabší včelstva s dostatečnou zásobou medu avšak se starší královnou a nepoměrným množstvím trubčího díla. — Takovými včelám nedostává se pak záhy z jara dosti plástů dělničích k nasazování plodu. Zda-li mají zdravou královnu, nemožno v tu dobu zjistiti.

Po nabytých zkušenostech doporučovati musíme každému, aby kupoval včely vždy jen na jaře.

Roje jsou jen zdánlivě levné. — Mimochodem podotýkáme také, že jest radno, koupiti si hned dvoje včelstvo. Kdyby snad náhodou přišlo některé z nich o královnu aneb jiným způsobem zašlo, zbude včelaři přece k dalšímu pěstování aspoň jedno včelstvo; kdežto kdyby si opatřil začátečník jen jediný úl se včelstvem a to nějakou náhodou zahynulo, ztratil by chuť k dalšímu včelaření.

Někteří včelaři mají ten zlovyk, že včely předčasně, příliš brzy počnou krmiti, i tenkrát, když mají ještě v zásobě dost potravy. Toť chyba patrná! Při krmení tom vystydne úl a královna jest zbytečně ku kladení plodu podněcována, včelstvo se tím pobouří, vyruší z klidu a nezřídka následkem toho vypukne v úle zhoubná úplavice.

Mimo to vyletuje pak i za drsné zimy mnoho včel z úlu; shánějí se po vodě i po pelu, a mnoho jich zahyne na ustydlé zemi neb na sněhu. — O takovém včelaři říkáme, že své včely krmením usmrtil.

Dále dlužno připomenouti, že se někdy medník příliš pozdě otvírá. — Je-li jarní pastva ještě chudá a nepatrná, musí se to dítí znenáhla. Zvláště buďme opatrní v tu dobu při rozšiřování plodiště, neodklízejme příliš brzy rohožky nebo jiné pokrývky, aby teplo potřebné ku líhnutí plodu neucházelo.

Jakmile nastane hojná snůška, nesmíme již otáletí a plodiště již rozšiřujeme, aby měla královna kam plod nasazovati. Bylo by nemoudré, v tu dobu prostoru v plodišti ještě zoužovati. Jen kdybychom je chtěli donutiti k rojení, necháme tam prostoru menší.

Jsou-li všechny pláсты naplněny medem, nemá královna místa ku kladení plodu, včely nemohou se tudíž množiti. Radno tudíž již naplněné a zavíčkované medové pláсты vyndati a prázdnými nahraditi, aby tak královna místa nabyla pro další kladení plodu. Medník vystrojíme ihned prázdnými plásty, aby je včely mohly medem naplňovati. Jinak by včelstvo to bylo vhodným lákadlem na včely loupeživé.

Medník umístujeme vždy nahoře, nikdy pod plodištěm. Je to přirozený pořádek u včel. — Jsou-li včely pěstovány v úle s dílem nepohyblivým, vždy snášejí med jen do horních plástů a ne do dolních. V těch nalézá se vždy jen plod, aneb pláсты zůstanou prázdné.

Kdybychom stůj co stůj počínali si opačně, na bludné bychom byli cestě — klidili bychom plásty, v nichž nalézá by se plod i med zároveň.

Za takovýto smíšený med by se nám hospodyně zajisté poděkovaly.

Úl takový je sice těžký, ale na včelstvo chudý, protože bývá snadno *včelami loupeživými* přepadán.

Mnohý domnívá se býti Bůh ví jak obratným včelařem, dovede-li spojití na

podzim dvoje slabá včelstva. — Na jaře udělá si z téhož spojence umělý roj, oddělek a sice tak, že rozdělí dílo se včelstvem a dá jeden oddíl do vedlejšího úlu prázdného. Zapomíná při tom, že jen v jednom oddělků zůstala královna, druhý oddělek že jest bezmatčilý, neboť při podzimním spojování si včely podržely jen jednu z nich, druhou z pravidla usmrtily. A co stane se často s takovýmto osiřelým oddělkem z jara? Stává se obětí *včel loupeživých*.

Podobné chyby dopustil se začátečník jiný, který chtěl sobě mermomocí udělati ze včelstva svého oddělek a proto opatřil si od sousedního včelaře prázdný oulek a postavil jej pod úl svůj, v němž opatřil dno otvorem, jímž včely shora do dolejšího úlu procházeti mohly. Leták v horním úlu úplně zahradil. Aby shora přilákal včely dolů, dával do dolního úlu stále vlahý, rozředěný med a to tak dlouho, až skoro všechny včely sem přilákal. Na to postavil hořejší úl, v němž otvor ve dně zahradil, a leták otevřel vedle dolního.

Nyní počal oboje včelstvo krmiti. Včely vyletovaly a přiletovaly čile z obou letáků. I radoval se, že se mu práce ta znamenitě zdařila, avšak když otevřel úl, jenž dříve byl nahore, užasnul nemálo, neboť shledal k svému nemalému překvapení, že včely odtud úplně se vytratily a med z plástů úplně vynesly, vydrancovaly a do druhého úlu přenesly.

Místo medu nalezeno v plástech již vyprázdněných plno molů a pavučin.

Takto stal se sám původcem loupežení. Vydrancovaný úl musil nyní odstraniti, aby se moli z opuštěného úlu nedostali do druhého úlu.

Děláním umělých rojů způsobeno bylo vůbec již mnoho zla ve včelařeni. Rozmnožování včel umělými roji ponechme včelařům zkušenějším!

Je pravda, že mnohému přechází trpělivost, čekati na roje přirozené po více dnů. — Čeká někdy marně, neboť včely vzdor tomu, že silně vylétají a že zdají se k rojení se chystati, přece se nerojí, avšak nad tím začátečník nesmí zoufati; včelstvo silné, jestliže nám nedalo roj, dá nám za to tím více medu. Známoť každému pořekadlo: „Mnoho rojů málo medu!“ a naopak.

O děláni umělých rojů se lehce čte, ale těžce se to provádí. Jeť k tomu třeba jisté obratnosti, které začátečník dost často postrádá. Rozmnožováním včelstev umělými roji zasahujeme příliš do vnitřního života jejich.

K neobratnosti a neznalosti přidruží se často i nepořádek a nečistota ve včelníku, neb v úlech. Jak vítaným útulkem jest to místo pro myši, moly, vosy, sršně, mravence, pavouky a podobný hmyz. Jsouť to praví škůdcové medu i včel, které zničili nejednou celá včelstva.

Před úly nevšimavých včelařů vidáme vyrůstati po kolena vysokou trávu, v níž ukrývají se pohodlně ještěrky a žáby, aby tu sesbíraly z pastvy se vracějící zemdlené a medem i pelem obtíženě včely, které do

trávy klesající, poskytují těmto škůdcům dobrou pochoutku.

Kdyby prostora tato byla trávy prosta a pískem posypána, zotavila by se tu každá včelka skleslá a vrátila by se záhy do úlu. — Na sta včel by se tím zachránilo před záhubou.

Za takového hospodářství není pak divu, že loupeživost včel jest takměř na denním pořádku.

A nyní poohlédněme se po hospodářství mnohého pokročilého včelaře! I tu možno na všeliké vady poukázati, kterých se dopouští, aniž by si toho byl vědom. Velikou vadou jeho bývá často nemístná lakotnost, která nejednou stává se základem mnohého zla a často hlavně příčinou loupeživosti včel.

Kdož by za nynější doby neznal ve-důležitý a blahodatný medomet, jenž dobře a přiměřeně použit, jest pro včelaře znamenitým vynálezem. Avšak jak často tohoto stroje se zneužívá!

Včelař postaví medomet a vyndá z úlů veškeré zavíčkované i nezavíčkované plásty medové a vyprakuje med úplně, aby jen pochlubiti se mohl sousedům, jak mnoho medu včelám uklidil. Zapomíná často, že měl včelám potřebnou zásobu medu ku přezimování ponechati. Domnívá se, že si včely potřebnou tu zásobu do podzimu ještě nanesou, ale přechoť se přepočítá. Nastane nepříznivá povětrnost, včely se nemohou zásobiti poznovu, královna ochabuje v kladení plodu, včel na počet ubývá,

nastává v úle nouze o potravu. — Včelař povšimne si tohoto stavu trochu pozdě, a místo aby počal s krmením již v srpnu, počne krmiti teprv v září neb říjnu a to ještě někdy všelikými surogáty. Královnu tím podněcuje k novému pozdnímu kladení plodu, ten nemůže již zúplna se vyvinouti, neboť včely místo aby plod obsedly, slízají se již do chumáče. Plod stydne, a co bývá následek tohoto počínání? *Loupeživost včel*, hniloba plodu a někdy i zhoubná nákaza ostatního zdravého včelstva.

Novější způsob včelaření mnohého již začátečníka, který vášnivě do všelikých pokusů se včelami se pustil, zavedl tak, že nejen zbytečných výloh si způsobil, ale i včely své loupežkám sám na pospas vydal. Sám Dzierzon o takovém včelaření praví, že jest to ostrý nůž v ruku dítěte. A heslo Berlepse zní: „Uč se dříve theorii, sice budeš po celý život svůj jen hudlařem!“

Výroků těch měl by každý začátečník uvážiti dobře, aby uvaroval se zbytečných škod. —

Ač včelařské spolky blahodárně působí ku povznesení včelařství vůbec, přece někdy nemístnou a přílišnou horlivostí mnohého začátečníka svedou ku značným výlohám opatřováním drahého cizého včelstva neb náčiní. — Proto prospěje spolek členům svým velice, když se o předmětech nově zaváděných a v novinách vychválených svými odborníky sám přesvědčí, jsou-li v skutku odporučené hodny. Je-li začátečník jednou sklaman, ochabne v horlivosti

započaté a nechce pak o rozumovém včelaření ani slyšeti.

Mnohý opět začátečník všemožně se snaží včelstva svá rozmnožovati často jen proto, aby se mohl pochlubit, že v celém okolí má nejrozsáhlejší včelník. Nepomýšlí však, že mu povolání jeho nedovoluje tolik času na dohled ku včelám věnovati, jakého jest nutně zapotřebí, a tu stává se, že mu brzy to, brzy ono včelstvo zahyne jenom proto, že v čas mnohou vadu nepředěšel. Přechasto bývá to loupeživost včel, která ho o některé slabší včelstvo připravila dříve, než mu ku pomoci přispěti mohl.

Odporujeme tedy každému, vydržovati ve včelníku svém jen tolik včelstev, co jich řádně obstarati může.

Prospěšno též míti na úle štítek, na kterémž poznamenáno jest, jaký to druh, na př. vlašky, krajinky a pod., je-li roj přirozený z úlu č. 5., který den byl usazen, který den rozena královna, a konečně jak těžký jest úl z jara a po snůšce.

III.

Dle čeho poznáme loupeživost včel?

Loupeživost včel poznáme dle následujících výjevů:

Na letáku vidáme včely mezi sebou se rváti; před úly na zemi leží mnoho pobodaných včel; prkénko u letáku je poseto zbytky podrcených plástů; otvor i prkénko potřísněny jsou medem i polem; loupeživé včely houfně a prudce z úlu vylétají a přilétají a to stále jen jedním směrem; let

jejich je čím dál tím prudčí; mimo to do úlu dotírají nejen letákem, ale i skulinami jakýmikoliv. Otevřeme-li úl přepadeného včelstva, vyhrknou na nás včely prudce a dorážejí na nás; medové pak plásty jsou po obou stranách nepravidelně vykousány.

Vidíme-li tudíž množství včel rychle z úlu vyletovat i do něho přiletovati i v tu dobu, kdy včelstva ostatních úlů buď ani vyletovat nezačala, aneb vylétati již přestala, jest to nezvratným znamením, že včelstvo to je loupežkami napadáno. Posypeme-li vylétající ty včely moukou nebo křídou, seznáme, do kterého úlu zalétají.

Sousedního včelaře a majitele včel loupeživých nepovažujeme za nedbalce nebo nevědomce, nýbrž vždy jen toho, jemuž náležejí včely oloupené.

Ale jak přesvědčíme se ještě určitěji o tom, že včely sousedovy náš úl přepadají? Nejlépe tím, že chytíme na letáku tohoto úlu několik včel přilétajících a též několik odlétajících. Rozmačkneme-li včelu přilétající, vytryskne z ní dosti velká kapka tmavožlutého medu, kdežto když rozmačkneme včelu vylétající, shledáme, že jest prázdná. — Není tudíž pochybnosti, že tu stojíme před úlem včel loupeživých, a shledáme-li opak toho, jsme před úlem včel oloupených.

Zkušený včelař pozná loupeživé včely na první pohled. Vylétají-li z úlu napadeného, mají nabubřelý zadeček a když se ze svého úlu k tomuto vracejí, poletují před letákem vždy třkavě a poplašeně, mají

rozčechraná křídélka a lesknou se na celém skoro těle černě, jakoby lov ten dávno již jako ze řemesla provozovaly. Častým potýkáním se s cizími včelami ztratily mnoho chloupků na temeně hlavy, na hřbetě i na zadečku. Mimo to bývají na celém těle potřísněny medem, který jim ostatní včely olizují, při čemž též o mnohý chloupek je připraví. Na letáku včel loupeživých sice vidáme přiletovati včely medem obtížené, avšak pelu na jich nožičkách (mošničkách) marně hledáme.

Dle těchto zevních známek soudívali mnozí starší včelaři, že jsou včely loupeživé neboli zlodějky zvláštní druh včel. Berlepš však ve svém spise podotýká, že není pošetilejšího náhledu nad tento, neboť známo každému pilnému pozorovateli jich života, že jakmile odstraníme všechny podmínky k loupežení, počnou tytéž včely pravidelně opět na pastvu vyletovat a med i pel z různých květů snášeti. Není tudíž jakéhos zvláštního druhu včel, které by výhradně loupežením se zabývaly.

IV.

Jak možno toto zlo s prospěchem předejiti ?

Předeevším musíme si povšimnouti, má-li napadený úl zdravou královnu, nebo není-li snad bezmatčilý, má-li dostatek anebo jen málo včelstva.

Mimo to musíme se přesvědčiti, zdali cizí včely na úl teprv počínají dorážeti, nebo je-li loupežení snad již v nejlepším proudu.

Počínají-li cizí včely na úl teprv dorážeti, stačí, když silnému včelstvu, které má zdravou královnu, leták zúžíme tak, aby jen jednotlivé včely vyletovatí mohly, a když každou trhlinu neb skulinu na stěnách úlu zalepíme. Také dobře učiníme, když napadený úl ihned letákem do zadu obrátíme a tam, kde leták byl, zatím nějaké prkénko na slepo přiděláme.

Cizé včely toto místo oblétají, hledají chvíli otvor, kudy by do vnitř se dostaly, a nenalezajíce ho, znenáhla se vytrácejí a ustanou od dalšího slídění a loupežení.

Zúžení letáku provede se nejlépe takto : Nastrčíme před leták do prostřed as jako tužka silnou tyčku, namažeme tuto silně hlínou, do níž jsme přimíchali trochu sazí a petroleje. Tyčku takto natřenou vsadíme do letáku tak, aby po obou stranách zůstal otvor pro jednu včelu, by se napadené včely mohly proti dorážejícím slídílkám snadněji ubrániti. — Je-li však povětrnost teplá a včelstvo dosti silné, není radno leták příliš zúžovati, neboť by napadené včely horkem nastalým zemdlely, tak že by pak včelami cizími snadněji mohly býti přemoženy.

Abychom cizé loupeživé včely v omyl uvedli, postavíme na prkénko před leták šikmo v obdélník seříznuté sklo, a bychom slídilek ještě rychleji od úlu zahnali, dáme na nějakou mělkou plechovou nádobku několik kousků doutnáku. Čoud z téhož odhání zlodějky neboli loupežky značnou

měrou. — Po stranách vylétají a přilétají včely domácí bez vsí překážky.

Někteří včelaři přilepí na prkénko po obou stranách měkkou hlínu, do té přitisknou obdélné sklo též až ku stěně úlu šikmo. V předu ponechají nizounký otvor pro včely domácí. — Cizé včely snaží se dostat se do úlu shora, neb po straně. Skleněná plocha jim v tom však překáží. Včely ohrožené vracející se z pastvy sice poletují dlouho s mošničkami pelu kolem tohoto místa, najdou však konečně otvor pro ně ponechaný a přilétají a vylétají pak z nízkého tohoto otvoru pravidelně.

Vycházejí-li loupeživé včely z některého úlu našeho včelníku, tuž učiníme nejlíp, když úl ten odneseme na několik dnů do sklepa, aby slídivosti náruživé odvykly.

Kdo tak nechce neb nemůže učiniti, natře proužek papíru neb plátynka nějakou čpavou látkou, n. př. olejem z máty peprné, pižmem nebo pod. a vloží proužek takto natřený do úlu loupeživých včel. Tyto pak když lítají do napadeného úlu, vzbuzují hned odpor. Napadené včely se vsí silou proti nim brání.

Kdybychom takto učinili u napadených včel, zlodějky by do úlu přec se prodraly, neboť majíce čich po medu, byly by bez odporu přijaty.

Někteří včelaři radívají, posypati dílo včel loupeživých řezankou nebo pilinami, aby se včely vyklízením těchto a vyčišťováním plástů po nějakou dobu zdržely a tím i loupeživosti a slídění po cizích úlech

odvykly. Prostředek tento se neosvědčuje, neboť včely, sotva že v úle dílo poněkud vyčistily, počnou ihned na loupež vyletovat, jakmile se jim k tomu příležitost naskytne.

Včely zachovávají ve své domácnosti zásadu dělení práce a proto, co jedna část včel zaměknána jest v úle živením plodu, čistěním plástů, vyletují ostatní včely na pastvu neb na lov, aby jen hojně zásob medu do úlu snesly. —

Když však loupežení pokročilo, nezbyvá nic jiného, než napadený úl, byť měl ještě zdravou královnu a silné včelstvo, ihned do nějaké tmavé místnosti, npř. do komory neb do suchého sklepa na tři neb čtyry dny ukliditi. — V místnosti té musí býti aspoň první den okno otevřeno, aby tam bylo dosti čistého vzduchu, a v úle musí leták býti odhrazen, aby z úlu loupeživé včely, které se tam opozdily, mohly opět odletěti. Včely, které jsme do tmavé místnosti odstranili, neškodí pilně krmiti, aby se ze svého omámení poněkud vzpamatovaly a znovu oživly.

Na místo, na kterém dříve napadený úl stál, postavíme prázdný úl, aby se včely loupeživé nedaly do některého sousedního úlu. — Sluší též podotknouti, že neškodí tento prázdný úl zapálenou sítou poněkud vykouriti. Pro všecku jistotu letáky úlů ostatních zůžeme, aby slídivým a loupeživým včelám snadněji mohly vzdorovati. Dobře učiníme, když i úl s loupeživými včelami na tři neb čtyry dny do tmavé

místnosti odstraníme. To však staniž se jenom k večeru, až se všecky včely domů slétly. —

Když loupeživé včely ani po těchto dnech nepřestaly po cizích úlech slídit, pak dáme ohrožený úl na jiné místo ve včelníku a uprázdňenou prostoru po nich vyplníme prázdňým úlem. — Loupežky vracejice se z lovu přilétají do tohoto, a nenalézajice tu plástů ani včel, slézají se do malého chumáčku, načež pak dožebraávají se do úlů sousedních. Úl se včelstvem loupeživým napájejme pak po několik dnů cukrovou vodou.

Nalézají-li se včely loupeživé v úle s dílem pohyblivým, necháme je tam, kde byly, vyndáme z úlu toho všecky plásty a rozdělíme je do úlů sousedních. Pozůstalé včelstvo sleze se v chumáč a sedí zde tiše, načež odňaté plásty opět znenáhla jeden po druhém jim vracíme.

Jsou-li loupežky v úle, který se nedá přenést, nemůžeme s nimi nic jiného učiniti, než že dáme do něho něco čpavého. Následkem toho stanou se včelám napadeným odpornými. Tyto počnou proti nim všemožně se brániti a nevpustí je do vnitř tak snadno.

Při podloudném loupežení nepozorujeme zápas mezi včelami, neboť včely vyletujice pilně na pastvu, nepovšimnou sobě, že do jich úlu dorážejí také cizí včely. Majit oboje včely stejný čich od medu, a proto nepoznáme toto zlo tak snadno, až pak, když už bývá pozdě. Na štěstí vyskytuje

se tento způsob loupežení velmi zřídka, a to nejčastěji, když si jich včelař málo kdy povšimne.

Často usmrtí loupeživé včely napadeným i královnu, včelstvo to osiří. Když se o tom při prohlídce přesvědčíme, připojíme mu ihned dle známých pravidel královnu, již jsme si do zásoby vypěstovali, a když této postrádáme, přidáme jim ze sousedního některého včelstva plást s mladým ještě nezavíčkováným plodem, aby si z něho samy mladou královnu vypěstovaly.

Při tomto počínání musíme si dobře povšimnouti, jest-li loupežení teprv počalo, nebo je-li již v plném proudu. Dle toho učiníme další opatření.

Není-li možno již královnu připojiti, ani plodovým plástem jim vypomoci, nic jiného nezbyvá, než včelstvo to osiřelé, ať už je silné nebo slabé, připojiti k některému včelstvu sousednímu. — Nejlépe učiníme vždy, když zesláblé olupované včely ihned s jiným včelstvem spojíme, neboť zlodějky dají se obyčejně do úlů chybných, slabých. — Stejným způsobem naložiti musíme též se zesláblým včelstvem, byť mělo dosti mladou královnu.

Přenesení včelstva takového a krmení tu již nepomůže, neboť kdybychom zesláblé včelstvo to na jeho dřívější místo postavili, bylo by od loupežek opět napadáno a též zničeno.

Všecka zmíněná pravidla by majiteli včel loupeživých nepomohla, kdyby také majitel včel napadených neučinil současně

potřebná opatření ku zamezení tohoto zla.

Všimněme sobě nyní ještě jiných vřele doporučovaných prostředků proti loupeživosti včel.

Tak radí se v některých odborných listech, abychom úly s loupežkami přenesli do jiné obce aspoň půl hodiny cesty vzdálené. S tím nemůžeme nikterak souhlasiti, neboť je to vzdálenost pro včely nepatrná. Včely vyletují na jaře a na podzim až na hodinu cesty k vůli pastvě. Mimo to nám nikdo nemůže za to ručiti, že se včely, které již slídění po cizím medu navykly, opět do některého slabšího včelstva nepustí a jej dle chuti své nevydrancují, když se jim k tomu příležitost naskytne. Neradno tudíž postaviti loupežky poblíž některého včelníku, aby se touha jejich k loupežení znova neprobudila. Snadno mohly by se této zhoubné vášni přiučiti i jiné včely, které o tomto zlu ani potuchy neměly.

Americký jeden včelař doporučuje nám na ukročení loupeživosti včel též velmi drastický prostředek; radí totiž, abychom napadaný úl nechali úplně vydrancovati. načež máme loupežkám ještě aspoň jednu nádobku s medem dáti, aby ji úplně vyprázdnily. Když i to skončeno, budou prý loupežky opět na pastvu pravidelně vyletovati. Dále radí nám náš bodrý Američan, abychom úl s loupeživými včelami postavili na místo přepadených a oloupených včel, a na místo toto abychom dali úl prázdný, v němž ponecháme něco málo medu.

Podobně radí též recensent v Rakousko-

Uherském včelařském časopise, abychom loupežky vychytali do zvláštních pastí, jež postavíme do prostřed úlu. Otvor do této pasti aby byl nálevkovitý, užším koncem do vnitř obrácený. Včely loupeživé snadno vlezou do vnitř, ale cestu odtud najítí prý nemohou.

Kdyby se tento prostředek ve skutečnosti provésti dal, byl by to znamenitý pokrok ve včelařství, avšak snadno se cos takového napíše a nesnadno provede. Myšlénka to sice dobrá, ale ve skutečném včelaření se nedá provésti. Není tudíž vše osvědčené, o čem mnohdy noviny píší.

V jiném časopise odporučuje se opět dáti včelám ohroženým do úlu apiolu. — Tento prý silně podněcuje k obraně a činí je neohroženými proti škůdcům.

Apiol skutečně včely podražďuje, a je-li loupežení teprv v začátcích a mají-li včely napadené zdravou královnu, není pochybnosti, že můžeme mítí naději na dobrý výsledek, zvlášť když také leták zúžime a sklem ohradíme, ba i doutnák necháme v nádobce plechové na letáku čuditi.

Ze všeho, co jsme zde na ochranu včel napadených uvedli, vysvítá, že *vlastně nějakého universálního prostředku proti včelám loupeživým není.*

Můžeme tudíž loupeživost včel podle okolností od případu k případu předejítí. Jiskru snadno lze udusiti, ne tak lehce vypuklý oheň uhasiti.

A co z dokladů zde uvedených nevyhnutelně vyplývá?

Vysvítá ze všeho, že není zvláštního snad druhu včel loupeživých neb zlodějek, že nelze včely ku loupežení zvlášť odchovati a že nestanou se včely loupežkami jenom z hladu.

Podnět a příležitost k tomuto zlu dává včelám buď neprakticky stavěný úl, buď nedbalost neb neznalost včelaře samého, a proto možno směle tvrditi — že *loupeživost zavínil vždy jen majitel včel vyloupených.*

Důkazem toho jest také návrh zákona včelařského, jež v letech 1857. a 1869. sestavili náš velmistr Dr. Drierzon, Šmid, Berlepš, Buš, Bose, Materna a j., a v němž výslovně jest též podotknuto, že jen majitel včel oloupených jest tím vinen, že loupeživost povstala. Dzierzon ve spisech svých již r. 1852. vydaných výslovně totéž uvádí. A přesvědčení toto nebylo nikým podnes vyvráceno.

Na 34. sjezdu Německo-Rakouských včelařů v Řezuě bylo po delší debatě též na jisto postaveno, že příčinu k loupežení zavedl jen a jen majitel včel oloupených.

Majitel včel oloupených jest sám vinen škodou loupežením způsobenou.

Zkoušejme nyní, co na tomto výroku pravdy.

Může-liž za to včelař *A* (majitel včel loupeživých), že se jeho soused *B* (majitel včel napadených) vypravil se svým, hojně medem zásobeným včelstvem na výstavu? Tuf známo každému, že při dopravě včel stanou se všeliké nehody. — Úl všelijak pošramocený postaví se na nějaké místo

vedle ostatních. Uvnitř utrhne se některý plást medový následkem otřásání. Po ruce není tu hned obratného včelaře, který by uvnitř úlu vše do pořádku uvedl, plást poškozený odstraní a včely potřísněné a usmrčené vymetl. Med prýštívá tu skulinami dvířek. Cizé včely pramen ten vyslídí a v malé chvíli obléhán je tisíci včelami, a než se majitel dostaví, je úl na dobro již vydrancován.

Vypuklo by loupežení to, kdyby včelstvo na cestu řádně bylo upraveno, kdyby majitel sám při usazování úlu byl přítomen a možné vady hned odstraní? Zajisté, že ne! — Komu zde budeme dávatí vinu, že škoda povstala? Zajisté, že nikomu jinému, než majiteli poškozeného včelstva.

Všimněme si jiného případu:

Před několika lety vyletovaly včely mého souseda přes mou zahradu a můj včelník. Jednou abych se přesvědčil, jak mnoho vajíček mladá královna již nakladla, otevřel jsem o polednách úl, vyndal dva plásty z plodiště a prohlížel je u otevřeného úlu. — Plásty byly z části plodem, z části medem naplněny. Brzy zpozoroval jsem, že mi cizé včely kolem hlavy poletují a na plásty sednouti se snaží, aby z nich med vyssály. Zaklepal jsem hned plásty, abych cizé včely z nich odehnal, vsadil jsem plásty do plodiště, zavřel hned okénka i dvířka. Za několik minut seznal jsem, že na letáku nastala rvačka. Včely mého úlu bránily se proti cizím dotěrcům.

Zpozorovav to, odklidil jsem napadený

úl honem ze včelníku a odnésti dal ke svému sousedu, as hodinu cesty vzdálenému, abych dalšímu loupežení přítrž učinil.

Když jsem je po šestinedělní kontumaci do včelníku na staré místo zase usadil, byly od oněch loupežek znovu napadeny a úplně zničeny. — Kdo tím byl vinen? nikdo zajisté jiný, než já sám, že jsem v nepřiměřenou dobu (o polednách) otvíral úl. Kdybych práci tu byl vykonal k večeru, as po páté hodině, jistě že by se to bylo, nepříhodilo.

Záleží na tom velmi mnoho, jak si na svém vlastním pozemku včelník postavíme, abychom vyhověli jednak předpisům policejním, jednak aby nebyly úly postaveny letáky svými příliš blízko naproti včelníku sousednímu.

Avšak někteří včelaři mají v zahradě své několik vlastních včelníků a nebojí se, že budou jedny včely druhých napadati. Pozorujeme-li jich let, sledáváme, že přilétají z pastvy kříž křížem z různých stran, svorně jedna druhé se vyhýbajíce.

Kdyby to bylo tak nebezpečné, nemohly by ani dva úly vedle sebe neb nad sebou státi, neboť majíce včely čich po medu, jedny druhých musily by napadati.

Nalézá-li se v jednom včelníku třeba 12 včelstev vedle sebe nebo nad sebou, anebo je-li 6 z nich několik kroků od našeho včelníku ve včelníku našeho souseda, toť přece zcela jedno, mají-li jen oba včelníky stejně pokročilé, pozorné a rozumné opatrovníky.

Nezáleží na tom, jak mnoho včelstev jest pohromadě, neb blízko sebe, ale spíše na tom, jak rozdílně s nimi se zachází.

Mnozí tvrdí, že největší náchylnost k loupežení jeví včely vlašské, avšak toť domněnka neodůvodněná. — Majíť mnozí ve svém včelníku nejen včely domácí, krajinské, vlašské, ale i cyperské a nabyli přesvědčení, že všechny tyto druhy včel v největším míru vedle sebe žijí a svorně spolu se snášejí. Mají snad k vůli sousedu osvědčených druhů včel se sřící jen proto, že by nevšimavému sousedovi včely někdy napadaly? Toť žádati se nemůže a nesmí.

Mohlo by se státi, že by soused jen ze škodolibosti neb ze zášti na nás nalehal, abychom ten neb onen druh včel z našeho včelníku odstranili k vůli tomu, že by jeho včely byly jimi ohroženy. — Požadavek takový byl by holým nesmyslem.

Kdyby snad přec některé z našich včel na jeho včely dorážely, byla by to jenom vzácná ochota od nás, kdybychom je proto na nějaký čas do tmavé komory neb do sklepa uklidili; povinností naší to však nikdy není.

Majitel včel napadených nezasluhuje před nestranným soudcem ochrany, neboť jen jeho netečností a neznalostí stalo se tak. Bylo by spíše žádoucí, aby v zákoně občanském umístěn byl článek, dle něhož by původce loupežení, totiž majitel včel oloupených, byl pokutován.

Ani tenkrát nemůže býti majitel včel loupeživých zodpovědným za to, když jeho

včely přepadly včelstvo slabounké, které chce sobě soused k vůli úrodné mladé královně udržeti. Čtemeť skoro ve všech vynikajících odborných spisech i časopisech již dávno heslo: *Pěstujmež a přezimujmež vždy jen silná včelstva se zdravou, života schopnou královnou!*

V jednom shromáždění včelařském jeden z řečníků podotkl mezi jiným, že loupeživostí včel není vinen ani majitel včel loupeživých ani přepadených, neboť je to přirozený pud včel sháněti se po medu, ať to kdekoliv, a dokládá, že přelítne-li slepice přes plot do sousedovy zahrady a tam škodu způsobí, nelze to přičítati za vinu ani majitelovi slepice ani majitelovi zahrady, je prý to jen malé neštěstí nebo nehoda. — Divné to věru porovnání včely k slepici. Což nemáme prostředků zákonitých k zamezení škody slepicemi učiněné? — Slepice může hospodář na nějaký čas uzavřít do kurníku, neb jim může křídla přistříhnouti, aby v určitých dobách nemohly v sousedově zahradě škodu působiti. Jinak je to však u včel. Tu nemůžeme učiniti opatření, aby nemohly volně z úlů vyletovat neb do něho přiletovati.

Ze všeho patrné, že jedna z nejbolestnějších nehod pro včelaře je bez odporu *hněba plodu a pak loupeživost včel.*

Věhlasný včelař Vogel ve svém spise mezi jiným správně podotýká, že včelař každý je přece jen člověk, který podroben jest mnohým chybám, proto jaký div, že

někdy nedopatřením, někdy neopatrností svou škodu jiným neb sobě způsobí?

Pátráme-li však po původci loupežením způsobené škody, nelze jinak, než doznati, že vinníkem pravým jest vždy jen majitel včel vyloupených, a nikdy majitel včel loupeživých. — Ze všech zde uvedených příkladů seznáváme, že *jest to jen dobrá vůle a přátelská ochota majitele včel loupeživých, učiní-li něco k zamezení tohoto zla.* Nikdo nemůže jej nutiti, aby sám napřed včel svých odstranil, by na sousední včely nedorážely. — Učiní-li tak, má též právo prohlédnouti poškozený úl, než k zabránění škody přikročí.

Baron z Berlepšů připomíná ve svém obsáhlém spise toto :

Aby k zabránění tohoto zla majitel včel loupeživých něco učinil, musí býti o to majitelem napadených zdvořile požádán.

S tímto náhledem musí souhlasiti každý včelař. Mnohé mrzutosti by se tíu předešly, a nepřátelství mezi sousedy mnohem bylo by méně, kdyby to každý uznal. Zajisté, že si mnohý povšiml, že schudlá, nemocná neb vyhladovělá včelstva nestala se nikdy loupeživými; vždy byly to včely silné a zdravé. Patrně tudíž, že kdo chová vždy včely jen silné, nemusí se obávati, že mu cizé včely úly ty vydrancují. — Všelike rozumové včelaření bylo by nedbalci ohroženo, neboť k vůli slabochům sousedovým nesměl by žádný včelař pěstovati silné, zdravé včelstvo, ježto jen takové přepadá cizí slabochy.

Horlivý včelař, byť i začátečník, též si vyhledá zkušených rádců a čte pozorně a pilně dobré včelařské spisy, i nabude pak přesvědčení, že majitel včel loupeživých jest velmi zřídka ve výhodě, ba často má z toho jen citlivou škodu.

Není pochybnosti, že se bude každý včelař sám o to zasazovati, aby jeho včely nebyly jiným k záhubě, neboť nebylo by mu lhostejno, trpí-li k vůli jeho včelstvu včelař sousední, a nechce, aby na takovýto způsob nekalý vytěžil snad více medu.

Úlohou našich včelařských spolků budiž, tuto krásnou, ideální myšlenku mezi členy probouzeti a pěstovati.

Když každý z nás tyto zásady bude při každé příležitosti svým spoluvčelařům na paměť uváděti a proti každé škodolibosti a každému sobectví bojovati, pak zajisté bude žádoucí upřímné přátelství a shoda mezi našimi včelaři. Pak zajisté nenapadne nikomu, *aby loupeživé včely souseda svého vychytával, usmrcoval neb i dokonce otravoval.* Bohužel, že se podnes vyskytují hnusné případy a že zůstává usmrcování cizích včel bez trestu, neboť nelze dokázati, kdo vlastně jest původcem tohoto hnusného ničení včel. — Na štěstí však trestává se taková zlomyslnost sama.

Dokladem tohoto tvrzení je též následující historka: Jeden z mých známých, prvé než ujal se hospodářství vlastního, navštívil častěji též včelník starého včelaře v okolí dobré pověsti požívajícího a tudíž měl příležitost seznati poněkud život včel.

Jednou byl také náhodou přítomen, kterak počínaly si včely loupeživé, slabší jedno včelstvo napadající. Když převzal hospodářství, nemeškal též poříditi si jeden úl se včelami. Včely se mu dařily, a v brzku daly mu pěkný prvoroj, který též šťastně usadil. Avšak za nějaký čas zpozoroval, že z úlu, který mu dal roj, vylétají malé, žluté včelky. I pomyslnil si, že to budou ty zlopověstné zlodějky, které úl okrádají o med. Postavil se tudíž k letáku a každou žlutou včelu, která vylétěla neb přiletěla, hned zamáčknu. Tuto práci vykonával po více dnů, až konečně žlutých včel ani nespatri. Před úlem leželo jich na tisíce. Těšil se, že se takto zlodějek pěkně zbavil. Tu mu však bylo nápadné, že se na letáku neobjevují ani černé včely. Otevřel úl, a co spatřil? Dílo bylo od včel opuštěno, jen v jednom koutku sedělo v chomáčku něco málo včel kolem mladé královny. — A co se stalo? — Mladá královna, která v úle po vyrojení zůstala, spářila se s vlašským trubcem, kladla pilně plod, z něhož lihnuly se znenáhla krásné polovlašky se žlutými proužky. Tyto nebohé měl náš začátečník za včely loupeživé, a proto je vyhubil. — Samou nemístnou horlivostí zničil vlastní své včely, které by mu bývaly v brzku dělaly potěšení nemalé.

Někteří majitelé včelstev poškozených počínají sobě nerozvázně, chtějí pomstít se na včelách loupeživých a zničit je otrávením. Nalíčí totiž na ně rozředěný med, do něhož přimíchají jedu. Netušíce

zlou nástrahu, odnášejí včely naličený med do svého úlu, při čemž jich již na cestě na tisíce klesá a hyne, a ty, které až do buněk med donesly, klesají na dno úlu jakožto mrtvoly.

Smutné však vyvinou se z této otravy následky. Zemlené včely opouštějí plod, nastane zhoubná hniloba plodu, kteréž za oběť padne nejen toto včelstvo, ale nákazou tou vyhyne též veškeré včelstvo ostatních úlů netoliko na jediném včelníku, ale tato nakažlivá nemoc rozšíří se v celé obci, tak že nelze ani jediné včelstvo zachrániti. Msta tato má však v zápětí často i horších bohužel následků. Včely mnohé donesou otrávený med do buněk. Včelař medové tyto pláсты vyprakuje do medometu nebo je vyhřeje na kamnech, a když takovýto med dostane se za potravu lidem, jaký div, že pak i tito onemocní! A smutné to věru následky má na svědomí nerozvážný mstitel. Opravdový včelař se takovéhoho zločinného skutku zajisté nedopustí, ano snaží se spíše, aby i ostatních sousedů od takových nekalých skutků uvaroval. — Známoť každému, že by takový travič včel byl velmi přísně trestán, kdyby se zjistilo, že otravu lidskému zdraví škodlivou do medu přimíchal.

Velice záslužnou práci v ohledu tom vykonali by naše včelařské spolky, kdyby ve svých schůzích a v časopisech při každé příležitosti na zlořád tento a jeho smutné následky upozorňovali.

Ano i hospodářské spolky měly by je

v snahách těch všemožně podporovati. — Jestli včelařství nejen poesii v hospodářství, ale včely jsou zároveň důležitými činiteli při zúrodnování rostlinstva hospodářského, zejména stromů ovocných. Na tisíce včel přenáší pel z jednoho květu na druhý, čímž je zúrodnují, aby na ovoce nasadily. Miliony nezúrodněných květů spadalo by se stromů, kdyby včel nebylo, a proto již zasluhují, aby všemožně byly před každou zlobou chráněny.

Bylo by též na nejvyšš žádoucnó, aby včely byly i pro tento případ občanskými zákony obhájeny.

Z uvedených dokladů sezná každý, že *škodou způsobenou loupežním vinen jest vždy jen majitel včel napadených neb vyloupených.*

Učelařům českým

odporučujeme tyto spisy :

Včelař začátečník od V. Jakše. Cena 40 kr.

Praktický včelař od J. Datla. Cena 1 zl.

Stručný návod ku včelaření od Al. Thumy.

Cena 24 kr.

Med a zužitkování jeho v domácnosti od Al.

Thumy. Cena 60 kr.

Život včel od Al. Thumy. Cena 12 kr.

Český včelař. Časopis věnovaný zájmům a pokroku českého včelařství. Pro členy včelařských spolků předplatné 1 zl., pro nečleny 2 zl.

Včela brněnská, časopis včelařů moravských.

Pro členy téhož spolku zdarma. Spolkový příspěvek obnáší 2 zl.

Mezistěny

pánům včelařům dodá „**Včelařský spolek v Chrudimi**“ kilo po 2 zl. 30 kr. Zakázky vyřídí obratem pošty prof. **Václ. Markalous.**